EUROOPA KOMISJON

Brüssel 17.11.2010
KOM(2010) 676 lõplik

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Nõukogu 8. oktoobri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 2157/2001 (Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta) kohaldamine

(EMPs kohaldatav tekst)

SEK(2010) 1391

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Nõukogu 8. oktoobri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 2157/2001 (Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta) kohaldamine

(EMPs kohaldatav tekst)

1. SISSEJUHATUS

Euroopa äriühingu põhikiri (edaspidi „SE määrus")[1] võeti vastu 8. oktoobril 2001 pärast enam kui 30 aastat kestnud läbirääkimisi nõukogus. Sellega anti võimalus uut tüüpi juriidilise isiku ehk Euroopa äriühingu loomiseks, mida selle ladinakeelse nimetuse *Societas Europaea* järgi kutsutakse ka SE-ks. SE määruse põhjenduste kohaselt on määruse eesmärk muu hulgas kõrvaldada takistused eri liikmesriikide äriühingute ühinemiselt, (…) võimaldada Euroopa mõõtmega äriühingutel ühendada, kavandada ja ümber korraldada oma tegevust ühenduse tasandil ning viia oma registrijärgne asukoht teise liikmesriiki, tagades samas vähemusaktsionäride ja kolmandate isikute piisava kaitse, (…) tagada võimalikult ulatuslikult ühenduse äriühingu majandusüksuse ja juriidilise üksuse kokkulangevus, (…) teha võimalikuks Euroopa mõõtmega äriühingute loomine ja haldamine, ilma et neid takistaksid äriühingute suhtes kohaldatavate siseriiklike õigusaktide erinevusest ja nende piiratud territoriaalsest kohaldamisest tulenevad tõkked (…) ning (…) võimaldada Euroopa mõõtmega äriühingutel kohandada oma organisatsiooni struktuuri ning valida sobiv äriühingu juhtimise süsteem, millega tagatakse tõhus haldus, asjakohane järelevalve ja töötajate õigus olla kaasatud[2].

SE määrust on täiendatud nõukogu direktiiviga 2001/86/EÜ töötajate kaasamise kohta Euroopa äriühingusse (edaspidi „SE direktiiv"). Siseriiklikud õigusaktid tuli Euroopa õigusaktidega kohandada 8. oktoobriks 2004, kuid selle nõude täitsid vaid kaheksa liikmesriiki. SE direktiiv sai kõikides liikmesriikides üle võetud alles 2007. aasta alguseks.

SE määruse artikli 69 kohaselt peab komisjon esitama hiljemalt viis aastat pärast määruse jõustumist aruande selle rakendamise kohta ja vajaduse korral muutmisettepanekud. Vajalike andmete kogumiseks SE põhikirja praktilise kohaldamise kohta tellis Euroopa Komisjoni siseturu ja teenuste peadirektoraat välisuuringu ning konsulteeris sidusrühmadega avaliku arutelu käigus ja asjaomasel konverentsil[3].

2. SE PÕHIKIRJA KOHALDAMINE: ÜLEVAADE EUROOPA ÄRIÜHINGUTEST

25. juuni 2010. aasta seisuga oli ELi/EMP liikmesriikides registreeritud 595 SE-d. Aastatel 2004–2008 kasvas SE-de arv plahvatuslikult. 2009. aastal loodi vähem uusi SE-sid kui 2008. aastal, kuid 2010. aastal hakkas uute loodavate SE-de arv jälle kasvama. 30-st ELi/EMP

---

1 Nõukogu määrus (EÜ) nr 2157/2001, 8. oktoober 2001, Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta.

2 SE määruse põhjendused 1, 2, 4, 6, 7, 14 ja 21.

3 Ernst & Youngi välisuuring (edaspidi „Ernst & Youngi uuring"); kokkuvõttev aruanne konsultatsioonide kohta ning 26. mail 2010 toimunud konverentsi käsitlev teave on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/internal_market/company/se/index_en.htm.

liikmesriigist oli SE-sid registreeritud 21-s, neist valdav osa (ligikaudu 70 %) Tšehhi Vabariigis või Saksamaal. Väga vähe SE-sid oli registreeritud Lõuna-Euroopa liikmesriikides; erandiks oli siinkohal Küpros.

Käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokument sisaldab nii üksikasjalikku ülevaadet SE-dest ja neid iseloomustavast teabest kui ka eri liikmesriikides kohaldatavatest SE-sid käsitlevatest õigusaktidest.

3. PEAMISED STIIMULID JA SUUNDUMUSED

3.1. Positiivsed stiimulid ja negatiivsed küljed SE loomisel

Äriühingute esindajate ütluste kohaselt sõltub otsus SE luua või mitte üldiselt kindlast ärimudelist, st see põhineb mitmel asjaomase äriühingu konkreetse olukorraga seotud teguril. Need tegurid võivad olla erinevad ning raske on tuvastada kõikide äriühingute puhul kehtivat üldsuundumust. Mõned tegurid tunduvad aga olevat üldiselt olulisemad kui teised ning mõnel neist näib olevat suurem tähtsus teatavates liikmesriikides ja tegevusvaldkondades. Allpool on esitatud mõned tegurid, mida äriühingud nägid positiivsete või negatiivsete stiimulitena.

Üheks kõige olulisemaks positiivseks stiimuliks peeti SE **Euroopa kuvandit**. Eriti atraktiivne on see nendele äriühingutele, kes soovivad rõhutada oma kuuluvust Euroopasse või kasutada nende oma riigi äriühinguvormist paremini tuntavat Euroopa õiguslikku äriühinguvormi, et siseneda muude liikmesriikide turgudele ilma välismaiseid tütarettevõtjaid loomata. Euroopa kuvandit tähtsustatakse aga mitut moodi. Eeliseks peavad seda eeskätt väikeste riikide, Ida-Euroopa riikide, Belgia ning ekspordile orienteerunud riikide (nt Saksamaa) äriühingud. Samas peetakse mõne liikmesriigi teatavates majandussektorites riigi märgist paremini turustatavaks kui Euroopa märgist.

SE **riikideülest olemust** peetakse potentsiaalseks eeliseks piiriülestel ühinemistel või kontsernis struktuursete muudatuste tegemisel (nt siseriiklike tütarettevõtjate muutmisel emaettevõtja filiaalideks). Eelkõige aitab see vältida ühendatava äriühingu või endise tütarettevõtja juhtkonna ja töötajate tunnet, et üks riik on teisele alla jäänud.

Võimalust viia oma registrijärgne asukoht teise liikmesriiki nähakse olulise stiimulina ja SE reaalse konkurentsieelisena võrreldes riigisiseste äriühingutega. Kuna puudub äriühingu registrijärgse asukoha piiriülest muutmist käsitlev direktiiv, on SE ainus äriühinguvorm, mis lubab äriühingutel viia oma registrijärgne asukoht teise liikmesriiki ilma likvideerimiseta[4]. Väidetavalt on see võimalus eriti atraktiivne valdusettevõtjate jaoks. Tegelikult on oma registrijärgse asukoha mujale viinud siiski vaid piiratud arv SE-sid (25. juuni 2010. aasta seisuga oli neid 49).

Võimalust kasutada SE vormi **piiriülese ühinemise** vahendina peeti oluliseks stiimuliks kuni piiriülese ühinemise direktiivi jõustumiseni. Lisaks sellele on kõnealuse direktiivi töötajate kaasamist käsitlevad sätted äriühingute ja õigusnõustajate sõnul paindlikumad kui SE põhikirja vastavad sätted, kuigi töötajate organisatsioonid väidavad vastupidist.

[4] SE põhikirjas nähakse siiski ette, et koos registrijärgse asukohaga viiakse üle ka peakontor, mis kahandab kõnealust eelist.

Mitu avalikus arutelus osalenud vastajat märkis positiivse stiimulina ära SE potentsiaali seoses **kontserni struktuuri ümberkorraldamise ja lihtsustamisega**. Väidetavalt on äriühingu ümberkujundamine SE-ks, sealhulgas tütarettevõtjate muutmine filiaalideks, eriti atraktiivne finants- ja kindlustusvaldkonna äriühingutele. Eelistena nimetati ühtainsat järelevalveasutust (mitme järelevalveasutuse asemel, mis asuvad igas liikmesriigis, kus äriühingul on tütarettevõtja) ning kapitalinõude lihtsamat täitmist. Ent SE sellise ümberkorraldamise (mis oleks võimalik ka riigisisese äriühingu puhul) kasu ilmneb alles siis, kui sellega kaasnevad ka muud eelised, näiteks Euroopa kuvand, SE riikideülene olemus ja võimalus muuta asukohta.

Avalikus arutelus osalenud vastajad tõid välja ka SE vormi eelised seoses rahastamisega (tugevam positsioon läbirääkimistel pankadega ja Euroopa Liidult rahaliste toetuste taotlemisel) ning SE töötajate kaasamise eeskirjade paindlikkusega liikmesriikides, kus need küsimused on reguleeritud kohustuslike eeskirjadega. Viimase puhul võimaldab SE põhikiri nii äriühingute kui ka ametiühingute väitel i) leppida kokku töötajate kaasamise mudeli, kujundades seda vastavalt äriühingu või kontserni vajadustele, selle asemel, et täita kohustuslikke riiklikke eeskirju; ii) kaasata esindajaid mitte ainult ühest, vaid mitmest eri liikmesriigist (see võib aidata tõsta töötajate teadlikkust endast kui Euroopa töötajast ja olla eeliseks üle Euroopa tegutsevatele kontsernidele) ja iii) vähendada nõukogu suurust, et muuta see tõhusamaks. Väidetavalt kasutatakse SE vormi mõnikord selleks, et säilitada sama töötajate kaasamise süsteem, kuigi äriühingu töötajate arv on kasvanud[5].

Kõige olulisemate negatiivsete teguritena *SE loomisel* nimetatakse **asutamiskulusid, ajamahukaid ja keerukaid menetlusi ning õiguslikku ebakindlust** koos nõustajate ning pädevate asutuste **eelnevate teadmiste ja praktiliste kogemuste puudumisega**. Üldtuntud näited SE loomise suurtest kuludest on Allianz SE ja BASF SE, kelle SE-na asutamise kulud moodustasid vastavalt 95 miljonit eurot ja 5 miljonit eurot. Kui need juhtumid kõrvale jätta, siis oli välisuuringu käigus küsitletud SE-de keskmised asutamiskulud ligikaudu 784 000 eurot (sealhulgas maksud ning õigus-, tõlke- ja registreerimiskulud). Asutamise kogukulud ulatuvad ligikaudu 100 000 eurost kuni 2–4 miljoni euro suuruste summadeni.

Suurima probleemina *SE juhtimisel* nimetatakse nii ELis kui ka mujal tegutsevate äriringkondade **ebapiisavat teadlikkust SE-st**. SE vormi ülevõtmisest teatades peab juhtkond sageli selgitama SE olemust oma äripartneritele (kliendid, tarnijad, pangad jne) ja töötajatele.

Mitmed äriühingud, õigusnõustajad ja ettevõtjate ühendused peavad negatiivseks küljeks **töötajate kaasamise** eeskirju, leides need olevat keerulised ja aeganõudvad, eeskätt liikmesriikides, kus töötajate osalemise süsteem ei ole riigi õigusaktides sätestatud. Mõnikord peetakse neid eeskirju ebaproportsionaalseks, nimelt kui kaasamisprotsess hõlmab väikest arvu töötajaid. Mõjuva negatiivse küljena märgitakse vahel ära ka nõue, mille kohaselt ei saa SE-d registreerida enne, kui on lõpule viidud töötajate kaasamisega seotud läbirääkimised, eriti börsil noteeritud äriühingute puhul, kelle jaoks on menetluskindlus ja registreerimise ajakava määrava tähtsusega. Töötajate organisatsioonid neid seisukohti siiski ei jaga.

[5] Ametiühingute sõnul on Saksamaal üksikutel juhtudel loodud SE selleks, et hoida töötajate osalus nõukogus endisel tasemel, olgugi et riigisisese äriühingu suhtes kehtiva künnise (500 või 2000 töötajat) põhjal tuleks töötajate esindatust nõukogus muuta.

3.2. Suundumused SE-de jagunemisel

Välisuuringu kohaselt ning arutelus ja konverentsil osalejate sõnul mõjutab SE-de jagunemist tõenäoliselt **riigi äriühingute suurus**. Väidetavalt on SE asutamisega kaasnevad kõrgemad kulud (eelkõige suur miinimumkapitali nõue) ja keerukus võrreldes aktsiaseltsi loomisega tõsisemaks takistuseks liikmesriikides, kus siseriiklikud äriühingud on pigem väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad. Riikidena, kus SE-de väikest arvu võib osaliselt just sellega selgitada, nimetatakse Poolat, Hispaaniat, Portugali, Kreekat ja Itaaliat. Üks avalikus arutelus osalenud vastaja mainis ka positiivset korrelatsiooni asjaomases liikmesriigis tegutsevate rahvusvaheliste äriühingute arvu ja SE-de arvu vahel.

Mõju näib avaldavat ka **õigus- ja äriringkondade teadmised ja teadlikkus** SE vormist. Asjaosaliste sõnul on rohkem SE-sid nendes liikmesriikides, kus SE vormi on aktiivselt soodustatud, näiteks Tšehhi Vabariigis ja Saksamaal, samas kui sellistes liikmesriikides nagu Itaalia ja Hispaania, kus teavet ja nõuandeid SE vormi kohta on raske saada, on asutatud väga vähe SE-sid või puuduvad need täiesti. Võimalik, et tegu on ka lumepalliefektiga: SE-de suurem arv mõnes liikmesriigis on suurendanud teiste äriühingute huvi selle õigusliku vormi vastu ning selle tulemusel on asjaomases riigis asutatud veel rohkem SE-sid.

Samuti jõuti välisuuringus järeldusele, et **SE direktiivi hiline rakendamine mõnes liikmesriigis** on tõenäoliselt mõjutanud teadlikkuse taset ja SE-de arvu nendes riikides[6].

Teine suundumus on, et **riikides, kus on lubatud üksnes kahetasandiline äriühingute juhtimise süsteem**, on üldiselt asutatud rohkem SE-sid kui riikides, kus on lubatud vaid ühetasandiline süsteem, ning väga vähe SE-sid on asutatud riikides, kus on juba lubatud mõlemad süsteemid. Mõne avalikus arutelus osalenud vastaja sõnul võib SE nõukogu sellise struktuuri valimine, mida ei ole käsitletud registrijärgse asukohariigi õiguses, tekitada siiski õiguslikku ebakindlust või praktilisi probleeme.

Sidusrühmade arvamused korrelatsiooni kohta SE-de liikmesriikide vahelise jagunemise ning **töötajate kaasamist käsitlevate riiklike eeskirjade** vahel on erinevad. Kui välisuuringu tulemused ja enamik avalikus arutelus osalenud vastajatest kinnitavad, et selline suundumus üldiselt[7] esineb, siis töötajate organisatsioonid ning tööõiguse valdkonnaga seotud teadlased ei nõustu selle seisukohaga.

Avalikus arutelus osalenud vastajad tõid välja ka teised võimalikud selgitused SE-de jagunemise kohta ELi/EMP riikides, eelkõige i) SE vormi teatavate tahkude paindlikkus võrreldes riigisiseste õiguslike vormidega; ii) Euroopa märgise erinev väärtus; iii) erinevad kulud seoses SE asutamise ja tehingutega ning iv) liikmesriikide maksusüsteemid.

Teatavates liikmesriikides, eelkõige Tšehhi Vabariigis ja Saksamaal, saab SE-de arvukust osaliselt selgitada ka nendes kahes liikmesriigis loodud **riiulifirmadest SE-de** suure arvuga[8]. Väidetavalt võib riiulifirmadest SE-de loomist kutseliste teenusepakkujate poolt nendes

---

6 Riikides, kus rakendati SE direktiivi 2006. aastal või hiljem (nt Sloveenia, Kreeka, Luksemburg, Iirimaa, Bulgaaria ja Rumeenia) on vähe SE-sid.

7 Sellel suundumusel on ka erandeid, nimelt Sloveenias (0), Ungaris (3), Soomes (0), Taanis (2) ja Rootsis (9) oli 25. juuni 2010. aasta seisuga registreeritud väga vähe SE-sid või puudusid need täielikult, kuigi nendes riikides on väga ulatuslikud töötajate kaasamise eeskirjad, samas kui Ühendkuningriigis (23) ja Prantsusmaal (19) on registreeritud oluliselt suurem arv SE-sid, kuigi nendes riikides on eeskirjad töötajate kaasamise kohta piiratud või puuduvad üldse.

8 Nendes kahes riigis on aga ka suurim arv tegutsevaid SE-sid.

liikmesriikides selgitada asjaoluga, et müügiks mõeldud riiulifirmade süsteem on seal[9] levinud ja vastab ettevõtjate konkreetsetele vajadustele. Avalikus arutelus osalenud vastajate sõnul ostavad äriühingud riiulifirmadest SE-sid peamiselt selleks, et hoida kokku aega ja kulusid ning vältida keerukat ja ebakindlat asutamismenetlust. Mitu vastajat märkis, et riiulifirmadest SE-de puhul on võimalik luua SE ilma, et oleks vaja täita koormavat piiriülese elemendi nõuet[10] või pidada läbirääkimisi töötajate kaasamise üle. Võimalus vältida rangeid nõudeid on eriti oluline väiksematele äriühingutele. Seevastu töötajate organisatsioonid avaldavad muret selle üle, et riiulifirmadest SE-sid võidakse kasutada SE direktiivis sisalduvate töötajate kaasamise eeskirjade vältimiseks. Siinkohal tuleb mainida, et paljude riiulifirmadest SE-de puhul puudub teave selle kohta, mis on toimunud pärast nende käivitamist. Osaliselt võiks see olla seletatav asjaoluga, et aastaaruanded avaldatakse tagasiulatuvalt. Teine seletus on see, et mõned äriühingud on oma väiksuse tõttu vabastatud kohustusest avaldada muud teavet peale lühendatud bilansi ja aastaaruannete lisade. Väidetavalt ei ole aastaaruanded mõnel juhul äriregistris kättesaadavad, kuid selle kohta ei ole esitatud mingeid põhjendusi.

4. PRAKTILISED PROBLEEMID SE PÕHIKIRJA KOHALDAMISEL

Sidusrühmadega konsulteerimisel kogutud tõendite põhjal on SE põhikirja kohaldamise puhul kindlaks tehtud mitu probleemi, mis on seotud nii SE loomise kui ka selle toimimisega. Üksikasjalikum selgitus sidusrühmadega toimunud konsultatsioonide käigus tuvastatud probleemide kohta on esitatud komisjoni talituste töödokumendis, mis on lisatud käesolevale aruandele.

4.1. SE loomine

SE põhikirja algne eesmärk oli pakkuda juba olemasolevatele mõistliku suurusega piiriülestele äriühingutele Euroopa äriühinguvormi nii, et väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel ei oleks keeruline moodustada SE-sid. Konverents ja avalik arutelu näitasid aga, et äriühingud, eeskätt väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, peavad kehtivaid asutamistingimusi väga koormavaks. Kõige olulisemate takistuste hulgas, mis heidutavad äriühinguid SE-sid loomast, on **asutamiskulud, ajamahukad ja keerukad menetlused ning SE moodustamise protsessi õiguslik ebakindlus**, mis tulenevad peamiselt ühtsuse puudumisest SE põhikirjas ja ohtratest viidetest siseriiklikule õigusele. Oluliste takistustena mainisid sidusrühmad ka **rangeid piiriülesuse nõudeid** (eeskätt nõuet, et SE-d moodustavatel äriühingutel oleks olnud teises liikmesriigis tütarettevõtja või filiaal vähemalt kaks aastat enne SE loomist), SE **loomise piiratud meetodeid** ja **suurt miinimumkapitali nõuet**.

SE **loomise piiratud meetoditega** seoses tõid konverentsil ja konsultatsioonides osalejad võimalikke muudatusi vajavate valdkondadena välja eeskätt selle, et osaühingutel puudub võimalus luua SE otse piiriülese ühinemise või äriühingu vormi muutmise teel, samuti ei ole võimalik luua SE-d jagunemise teel. Võimalus lubada moodustada SE jagunemise teel on seotud **SE määruse artikli 17 lõikes 2 sätestatud ühinemise mõiste laiendamisega** (vt määruse artikli 69 punkt b). Ühe arutelul osalenud vastaja väitel on jagunemine ilmne restruktureerimise vahend nii liikmesriigi piires kui ka väljaspool seda ning piiriülene

[9] Vastupidiselt Prantsusmaale ja Itaaliale, kus avalikus arutelus osalenud vastajate sõnul ei ole riiulifirmad tegelikult tuntud ega kasutusel.

[10] Nt vältida SE-ks ümberkujundatava kontserni iga tütarettevõtja piiriülesuse nõude täitmist.

jagunemine, mille käigus moodustatakse SE, oleks olemasolevatest võimalustest[11] lihtsam ja vähem aeganõudev. Samuti on väidetud, et kuigi ELi tasandil puuduvad piiriülest jagunemist käsitlevad õigusaktid, on Euroopa Kohtu praktika Sevici kohtuasjas (C-411/03) juba teinud võimalikuks piiriülese jagunemise juhul, kui asjaomased äriühingud on reguleeritud eri liikmesriikide õigusega. Seevastu järeldatakse välisuuringus, et kui lubada SE loomist jagunemise teel, kaasneks sellega äriühingute kontserni majandusüksuse ja juriidilise üksuse veelgi suurem eraldumine, mitte kontserni struktuuri lihtsustamine[12].

Mõned sidusrühmad (äriühingud, sealhulgas SE-d, õigusnõustajad ja ettevõtjate ühendused) peavad keerukateks ja aeganõudvateks ka **SE-de töötajate kaasamise eeskirju**, eelkõige SE moodustamisega seotud läbirääkimiste menetlust. Ametiühingute sõnul ei ole kõnealused läbirääkimised aga koormavad, vaid läbirääkimised on pigem vajalik mehhanism, mis võimaldab nõuetekohast dialoogi äriühingu juhtkonna ja töötajate vahel. Seevastu väljendasid ametiühingud muret selle üle, et SE eeskirjad ei ole täielikult kohandatud kõikidele olukordadele. Eelkõige ei sisalda SE põhikiri selget reeglit selle kohta, kas riiulifirmast SE-d saab registreerida või mitte, arvestades seda, et töötajate kaasamist käsitlevaid läbirääkimisi ei toimu, sest SE loomise ajal ei ole ei SE-l ega osalevatel äriühingutel töötajaid.

4.2. SE asukoht

Mitme avalikus arutelus osalenud vastaja arvamuse kohaselt on praktikas takistuseks nõue, et **SE registrijärgne asukoht ja peakontor peavad asuma ühes ja samas liikmesriigis** (või mõne liikmesriigi puhul samas kohas)[13]. Kui SE ei vasta sellele nõudele, on põhikirjas sätestatud range karistus (likvideerimine). Alates SE põhikirja vastuvõtmisest on toimunud olulised arengud, mis on muutnud lähenemist äriühingu asukoha küsimusele. Eelkõige on Euroopa Kohtu praktika avanud võimaluse järgida Euroopa Liidus registrijärgse asukoha ja peakontori eraldatuse põhimõtet[14]. Peale selle on mõne sidusrühma arvates tegeliku asukoha põhimõtet raske praktikas rakendada, sest tänases maailmas ei ole lihtne kindlaks määrata rahvusvahelise äriühingu peakontorit ehk kohta, kus tehakse strateegilised otsused. Põhimõte, mille kohaselt kohaldatav äriühinguõigus määratakse kindlaks SE registrijärgse asukohariigi õiguse põhjal, on ühemõtteline ja lihtsalt tuvastatav. Lisaks võib SE registrijärgse asukoha ja peakontori eraldamise võimalus olla atraktiivne vahend kontserni struktuuri lihtsustamiseks[15] ning samm ELi kontsernide majandusüksuste ja juriidiliste üksuste parema kokkulangevuse tagamise suunas. Välisuuringu tulemused räägivad eraldatuse poolt. Eraldatust toetavad ka äriühingute ütlused, ent selle vastu on teised sidusrühmad, näiteks mõni liikmesriik ja ametiühingud. Muu hulgas kardavad nad, et registrijärgse asukoha ja peakontori eraldamise võimalus teeb keeruliseks maksukontrolli rakendamise, sest puudub läbipaistev teave muudes liikmesriikides registreeritud äriühingute kohta.

---

11 Olemasolevad võimalused on järgmised: i) riigisisene jagunemine ja järgnev piiriülene ühinemine, mida on võimalik teha SE määruse või direktiivi 2005/56/EÜ alusel, ja seejärel – juhul kui piiriülene ühinemine toimub direktiivi 2005/56/EÜ alusel – ühendava äriühingu muutmine SE-ks või ii) riigisisene jagunemine, millele järgneb ühendava äriühingu muutmine SE-ks ja seejärel SE registrijärgse asukoha üleviimine.

12 Lisaks sellele, ükski SE esindaja, kellega välisuuringu teostajad vestlesid, ega ükski aruteludes osalenud vastaja ei maininud moodustamise piiratud meetodeid negatiivse stiimulina.

13 Vt SE määruse artikli 69 punkt a.

14 Vt kohtuasjad Centros (C-212/97), Überseering (C-208/00), Inspire Art (C-167/01), SEVIC (C-411/03) ja Cartesio (C-210/06).

15 SE võiks registreerida oma tütarettevõtjad ühes liikmesriigis ja seega võiks terve kontsern olla reguleeritud ainult ühe äriühinguõiguse süsteemiga, samas kui iga tütarettevõtja peakontor asuks muudes liikmesriikides, kus nad tegelikult tegutseksid.

Mõni avalikus arutelus osalenud vastaja mainis mitut praktilist probleemi, mis tulenevad SE registrijärgse asukoha üleviimise protsessi käsitlevate siseriiklike eeskirjade erinevustest ning koormavatest või ebaselgetest eeskirjadest SE sisekorralduse kohta. Konverentsil osalejad tegid ettepaneku, et SE põhikiri peaks pakkuma selle asutajatele ja aktsionäridele SE sisekorralduse puhul suuremat paindlikkust, isegi kui SE registrijärgse liikmesriigi enda äriühingutele sellist paindlikkust ei võimaldata[16]. See vähendaks ka viiteid siseriiklikele õigusaktidele. Kuna selle tulemusel konkureeriks SE aga otseselt riikide õiguslike äriühinguvormidega, väljendati kahtlust selle üle, kas selles küsimuses oleks võimalik midagi poliitiliselt saavutada.

Mitu sidusrühma osutas arvukatele tõlgendamisprobleemidele seoses SE põhikirja sättega, mis käsitleb **olemasoleva SE ümberkujundamist riiklikuks äriühinguks**.

Paljud avalikus arutelus osalenud vastajad ja konverentsil osalenud ametiühingu esindajad märkisid ka selgete eeskirjade puudumist töötajate kaasamise kohta sel ajal, kui **käivitatakse riiulifirmast SE tegevus** või tehakse struktuurimuudatusi pärast SE loomist. Ametiühingute arvates kaasneb sellega oht, et saab hoida kõrvale töötajate kaasamise eeskirjade täitmisest.

SE põhikirja artikli 69 punkti c kohaselt peab komisjon uurima, kas on asjakohane läbi vaadata SE põhikirja artikli 8 lõike 16 pädevusklausel, pidades silmas võimalikke tulevasi muudatusi Euroopa või siseriiklikus õiguses 1968. aasta Brüsseli konventsiooniga (edaspidi „konventsioon”)[17] reguleeritud valdkonnas. Kõnealune läbivaatamisklausel lisati selleks, et võtta arvesse kõiki vajalikke muudatusi kohtualluvust käsitlevates eeskirjades pärast nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 (edaspidi „Brüsseli I määrus”) vastuvõtmist, millega konventsioon asendati. See oli vajalik seetõttu, et Brüsseli I määrus, mida arutati samaaegselt SE määrusega, võeti vastu pärast SE põhikirja käsitlevate arutelude lõppemist. SE põhikirja artikli 8 lõikes 16 on sätestatud, et oma registrijärgse asukoha teise liikmesriiki viinud SE-de registrijärgseks asukohaks võib enne asukoha muutmist toimunud tehingute puhul lugeda selle liikmesriigi, kus ta oli registreeritud enne asukoha muutmist. See eeskiri võimaldab algatada kohtumenetluse enne asukoha üleviimist toimunud SE tehingute suhtes selles liikmesriigis, kus sellel ajal oli SE registrijärgne asukoht. Seda sätet tuleb lugeda koostoimes kohaldatavate kohtualluvust käsitlevate eeskirjadega, eeskätt Brüsseli I määruse artiklitega 2 ja 60, millega lubatakse algatada äriühingu suhtes kohtumenetlus muu hulgas nende liikmesriikide kohtutes, kus on äriühingu põhikirjajärgne (registrijärgne) asukoht. Seega laiendatakse artikli 8 lõikega 16 SE suhtes algatatavate kohtumenetluste kohtualluvust võrreldes sellega, mis on Brüsseli I määruse alusel lubatud muud liiki äriühingute puhul. Komisjonile teadaolevalt ei ole artikli 8 lõikes 16 sätestatud eeskirja tegelikkuses veel kasutatud. Samuti on kaheldav, kas asjaomane eeskiri lisab midagi Brüsseli I määruses sätestatud kohtualluvuse eeskirjadele, millega on juba lubatud algatada kohtumenetlus selle liikmesriigi kohtus, kus näiteks teostatakse lepingut või kantakse kahju. Sellest olenemata ei näe komisjon põhjust kehtivat eeskirja praegu muuta.

5. HALDUSKOORMUS

Euroopa Poliitikauuringute Keskus mõõtis[18] SE määrusega kaasnevat halduskoormust. Mõõtmise tulemuste põhjal on SE määrusega kaasnev halduskoormus 5,2 miljonit eurot

---

16 Vt SE määruse artikli 69 punkt d.

17 27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades.

18 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/better-regulation/files/abst09_ceps_extension_en.pdf.

aastas. See moodustab 0,04 % kokku 12,1 miljardi euro suurusest halduskoormusest, mis mõõdeti aastaaruannete/äriühinguõiguse valdkonnas 2009. aasta veebruaris[19]. Tuleb aga märkida, et halduskoormus hõlmab kõigi nõutavate teavitamiskohustustega seotud halduskulusid olenemata sellest, kas need kohustused on aktsionäride seaduslike huvide kaitsmiseks vajalikud või ei. Halduskoormust käsitlev sõltumatute huvirühmade kõrgetasemeline töörühm[20] rõhutab, et SE põhikirja mis tahes tulevasel reformimisel tuleks arvesse võtta ka halduskoormuse vähendamise küsimust. Eelkõige soovitab töörühm otsida võimalust vähendada aruannete esitamise, teabe avaldamise, sõltumatute ekspertide kasutamise ja koosolekute suhtes kehtivate nõuetega seotud teavitamiskohustusi[21].

6. JÄRELDUS

Välisuuringus jõutakse järeldusele, et SE põhikirja algsed eesmärgid on teatavas ulatuses saavutatud, kuid olukorda on võimalik veelgi parandada.

Euroopa äriühing võimaldab Euroopa mõõtmega äriühingutel viia oma registrijärgne asukoht teise riiki, end paremini ümber korraldada ja ümberstruktureerida ning valida erinevate nõukogu struktuuride hulgast sobilik, säilitades samas töötajate õiguse olla kaasatud ning kaitsta vähemusaktsionäride ja kolmandate isikute huve. SE positiivseteks aspektideks on ka selle Euroopa kuvand ja riikideülene olemus.

Kuus aastat kogemusi seoses SE määrusega on aga näidanud, et tegelikkuses esineb põhikirja kohaldamisel mitmeid probleeme. SE põhikirjaga ei ole ette nähtud ühtset SE vormi üle Euroopa Liidu, vaid 27 eri liiki SE-sid. Põhikirjas on arvukalt viiteid siseriiklikule õigusele ning otseselt kohaldatava õiguse ja siseriikliku õiguse kokkupuutepunktide õigusmõju on ebakindel. Peale selle näitab SE-de ebaühtlane jagunemine Euroopa Liidus, et põhikirja ei ole kohandatud kõikide liikmesriikide äriühingute olukorraga sobivaks.

Kaaludes mis tahes muudatuste tegemist SE põhikirja, et lahendada eri sidusrühmade tuvastatud praktilised probleemid, tuleb arvestada, et SE põhikiri on pikaajaliste läbirääkimiste tulemusel saavutatud keeruline kompromisslahendus. Praegu arutab komisjon SE põhikirja võimalikke muudatusi, et esitada vajaduse korral 2012. aastal oma ettepanekud. Kui sellised muudatused esitatakse, tuleb need sisse viia paralleelselt SE direktiivi võimaliku läbivaatamisega, mille puhul peab vastavalt asutamislepingu artiklile 154 konsulteerima tööturu osapooltega. Kõikide meetmete suhtes, mida komisjon käesoleva aruande põhjal soovitaks, kohaldataks parema õigusloome põhimõtet, mis hõlmab ka mõjuhinnangu koostamist.

---

19 Kõnealune mõõtmine põhines kaheksal seda valdkonda käsitleval direktiivil, mis tekitavad suurimat halduskoormust. Vt http://ec.europa.eu/enterprise/policies/better-regulation/files/abst09_companylaw_en.pdf.

20 Halduskoormust käsitlev sõltumatute huvirühmade kõrgetasemeline töörühm loodi selleks, et anda Euroopa Komisjonile nõu halduskoormuse vähendamise tegevusprogrammi kohta Euroopa Liidus, vt komisjoni 31. augusti 2007. aasta otsus K(2007) 4063, artikkel 2.

21 Halduskoormust käsitleva sõltumatute huvirühmade kõrgetasemelise töörühma 20. mai 2010. aasta arvamus, punkt 30.